

JAARVERSLAG

Palliatieve Zorg Vlaanderen

2024

Inhoud

Voorwoord	2
Wat realiseerden we in 2024?	3
Evenementen	3
Dag van de Palliatieve Zorg	3
Vlaams Congres Palliatieve Zorg	6
Projecten	9
Kanker? Samen stappen zetten!	9
Boost.....	11
Werkgroepen.....	15
Kort overzicht werking 2024	15
Verspreiding van publicaties	18
Opleidingen	18
Basisopleiding voor artsen in palliatieve zorg (BOPZA)	20
Driedaagse opleiding: Spiritualiteit en onmacht.....	21
Workshop: samen zorgen, slim plannen!.....	22
Intervisie voor artsen werkzaam binnen palliatieve zorg	23
Prikje Ethiek.....	24
Studiedag PST	25
Organisatie en beleid	26
Team.....	26
Bestuur	27
Toekomstvisie.....	28
Dankwoord	29

Voorwoord

Beste lezer,

Graag deel ik met u het jaarverslag 2024 van Palliatieve Zorg Vlaanderen. Het was een jaar van bijzondere prestaties, maar ook van grote veranderingen. Onze sector bevindt zich namelijk in een periode van transitie, terwijl zowel de directeur als de voorzitter een stap terug hebben gezet. Toch hielden we onze koers aan samen met het bestuur, het team, onze partners en de vele betrokken zorgverleners en zetten we belangrijke stappen naar een gedeeltelijke heroriëntatie van Palliatieve Zorg Vlaanderen in het vernieuwende palliatieve landschap.

In 2024 hebben we opnieuw het belang van palliatieve zorg onder de aandacht gebracht via diverse initiatieven. De Dag van de Palliatieve Zorg had dit jaar de slogan *Hoop doet leven*. Zo benadrukten we dat hoop in moeilijke tijden een bron van kracht en betekenis kan zijn. We vierden in oktober ook de 20ste editie van het Vlaams Congres Palliatieve Zorg, waar 540 deelnemers samenkwamen om te verbinden, te reflecteren en te leren over het thema Kwetsbare Kracht.

In samenwerking met Cera hebben we binnen het Boost-project, dat over meerdere jaren loopt, verder ingezet op sensibilisering en educatie rond belangrijke thema's zoals vroegtijdige zorgplanning en afscheid nemen. Met het project *Kanker? Samen stappen zetten!* kregen we de steun van Evi Hanssen als nieuwe ambassadeur van Palliatieve Zorg Vlaanderen en ontwikkelden we een nuttige leidraad voor mantelzorgers van palliatieve kankerpatiënten.

Ondanks de uitdagingen die we als organisatie voorgeschoteld kregen, zijn we overtuigd van de meerwaarde die Palliatieve Zorg Vlaanderen te bieden heeft. Samen blijven we bouwen aan een toekomst waarin palliatieve zorg voor iedereen toegankelijk is.

Met warme groet,

Prof. dr. Jo Lisaerde

Voorzitter Palliatieve Zorg Vlaanderen

Wat realiseerden we in 2024?

Evenementen

Dag van de Palliatieve Zorg

Op 12 oktober 2024 was het de Internationale Dag van de Palliatieve Zorg. Het doel van deze dag is om de aandacht te blijven vestigen op het belang van palliatieve zorg via een gezamenlijk gedragen boodschap. Dit jaar was het thema van deze dag 'hoop'.

Concept

De slogan van de Dag van de Palliatieve Zorg 2024 was *Hoop doet leven*. Daarmee bedoelden we niet dat hoop een diagnose kan omkeren of het leven kan verlengen. Wat dan wel? Dat je nog mag uitkijken naar kleine gelukjes, ook als je ongeneeslijk ziek bent.

Ontdekken dat je palliatief bent, brengt veel emoties met zich mee. Verdriet, woede, ongelof. Die emoties mogen er zijn. Maar tijdens het proces verliezen we vaak een belangrijke emotie: hoop. Want de hoop om beter te worden, is er niet meer.

Toch mag hoop er ook nog zijn. Hoop op kleine dingen die het leven waardevol maken. Op mooie momenten. Op kwalitatieve zorg. Op nabijheid van naasten. Op een vredig levenseinde. Laten we daarom de hoop niet verliezen in palliatieve zorg, maar teruggeven aan de mensen die hem het meeste nodig hebben. Elke zorgverlener, formeel of informeel, kan helpen om deze verschuivende focus van hoop te faciliteren.

Communicatiestrategie

Onze strategie was gericht op filmvoorstellingen, gedrukt campagnemateriaal, digitale kanalen zoals sociale media, websites en nieuwsbrieven en de samenwerking met zoveel mogelijk partners om onze boodschap te verspreiden.

1. 10 filmvoorstellingen in 5 provincies

In oktober werd de film *J'aime la vie* van Mathias Sercu in 9 Vlaamse filmzalen gespeeld. De film gaat over Mira, een jonge alleenstaande moeder die in de palliatieve zorg werkt en te horen krijgt dat ze zelf ongeneeslijk ziek is. Ondanks het zware thema is het een hoopvolle film die perfect bij het thema aansluit. Bij de meeste voorstellingen was er een introductie door de regionale netwerken palliatieve zorg en een videoboodschap van de regisseur Mathias Sercu. In Kortrijk, Brugge en Mechelen kwam de regisseur zelf een woordje uitleg geven voor de filmvertoning. In totaal kwamen er 874 bezoekers naar de voorstellingen kijken.

2. Campagnemateriaal

Wij voorzagen 4.000 posters, 5.000 flyers en 1.500 post-its die in aanloop naar de Dag van de Palliatieve Zorg verspreid werden. Vooral de post-its waren een groot succes.

Zorgverleners konden ze gebruiken om een activiteit rond 'hoop' te organiseren. Mensen werden aangemoedigd om hierop te schrijven waar ze nog op hopen.

3. **Socialemediacampagne**

We gebruikten onze kanalen op Facebook, LinkedIn en X om hoopvolle boodschappen te delen. Zo konden mensen banners en afbeeldingen voor sociale media downloaden, campagnemateriaal bestellen en de boodschap rond hoop makkelijk verspreiden.

We deelden onder meer het verhaal van Jelle Casier op onze sociale media, een jongeman die voluit leefde tot de laatste dag en in augustus 2024 overleed aan de gevolgen van kanker. Hier kwam opvallend veel reactie op, met maar liefst 30.497 weergaven en 517 reacties op LinkedIn.

[Bekijk de post.](#)

4. **Nieuwsbrief en website**

We stuurden een speciale editie van onze nieuwsbrief uit en maakten een website over de Dag van de Palliatieve Zorg waar men de boodschap en al het campagnemateriaal kon terugvinden. Deze nieuwsbrief werd bovengemiddeld bekeken: 2.935 geabonneerden (59%) openden de nieuwsbrief waarvan 816 (16%) doorklikten naar onze website.

[Bekijk de nieuwsbrief.](#)

[Bekijk de website.](#)

5. **Compilatiefilmpje met boodschappen van hoop**

Na afloop maakten we een filmpje met een samenvatting van de Dag van de Palliatieve Zorg. Dit filmpje werd intussen 166 keer bekeken.

[Bekijk het filmpje.](#)

Vlaams Congres Palliatieve Zorg

15 oktober 2024 mocht Palliatieve Zorg Vlaanderen 540 aanwezigen verwelkomen op de 20ste editie van het Vlaams Congres Palliatieve Zorg. Deze feestelijke editie ging door in Play Zuid in Antwerpen. Alles stond in het teken van de kwetsbare kracht in de palliatieve zorg, een thema dat op verschillende manieren werd belicht door de sprekers. Naast het boeiende programma zorgden live muziek, een fotobooth en kwalitatieve catering voor een ontspannen setting waarin verbinding centraal stond.

Het congres werd om tien uur feestelijk geopend door onze voorzitter, prof. dr. Jo Lisaerde. Daarna was het de beurt aan voormalig voorzitter prof. dr. Peter Pype met zijn lezing over kwetsbare kracht. Hij presenteerde drie casestudies waarin afwisselend de kwetsbaarheid van een patiënt, een huisarts in opleiding en een zorgverlener aan bod kwamen. Met zijn pleidooi

voor mildheid en authenticiteit naar zowel anderen als jezelf, zette hij de toon voor een dag vol reflectie en inspiratie.

Doorheen de dag verzorgde Erik Goossens tweemaal een muzikaal intermezzo. Hij werd daarin uitstekend bijgestaan door twee getalenteerde collega-muzikanten.

Het daaropvolgende interview door Friedl' Lesage met Bart Cardon en Griet Teck bracht veel emoties teweeg in de zaal. Bart bracht een aangrijpende getuigenis over het afscheid van zijn vrouw Becky, een verhaal dat diepe indruk maakte. Daarbij kregen we ook fragmenten te zien uit de film die over haar laatste levensmaanden gemaakt werd: *Touching Infinity*. Filmmaker Griet vertelde hoe ze de kracht van mantelzorg op een bijzondere manier in beeld wilde brengen. De aanwezigen werden warm uitgenodigd om deze prachtige documentairefilm te bekijken.

Na de lunchpauze hervatte het programma met een boeiende lezing van Kathleen Verhelst. Ze citeerde dr. Keith Skene die sprak over de mens als *homo vulnerabilis*. Ook gaf ze een heldere analyse van de drie niveaus van kwetsbaarheid waarmee zorgverleners te maken krijgen en bood ze concrete handvatten om hiermee om te gaan. Haar presentatie werd versterkt door het gedicht 'Lievemans' van Lucas Rijneveld, dat het centrale thema van de dag treffend illustreerde:

*“Vertel me, lievemans, dat er in wankelen
een prachtige vorm van houvast schuilt,
dat ik kwetsbaar mag zijn
in alles wat me maakt en raakt.”*

Dr. An Haekens sloot hierbij aan met haar lezing over psychische problemen in de palliatieve fase. Ze toonde aan dat het herkennen en begrijpen van persoonlijkheidsstoornissen kan helpen om met moeilijke situaties om te gaan. Haar casussen van Roland en Stefanie waren voor veel zorgverleners herkenbaar, en ze benadrukte dat ook in de laatste fase van het leven het zinvol kan zijn om depressies te behandelen.

Na de koffiepauze doorbrak Inge De Clippeleir taboes door het te hebben over seksualiteit en intimiteit in de palliatieve zorg. Ze benadrukte dat ook dit een prioriteit zou moeten zijn voor zorgverleners. Met sprekende voorbeelden uit haar ervaring in de oncologie liet ze zien dat

koppels, ondanks een zware diagnose, vaak nog steeds intimiteit en seksualiteit willen beleven. Ze pleitte dan ook voor meer koppelbedden in ziekenhuizen en woonzorgcentra, waarmee we privacy en intimiteit kunnen teruggeven aan patiënten.

De dag werd afgesloten met een bijzondere lezing van prof. Carlo Leget die kwam spreken over rouw en verlies. Hij beschreef rouw als een uiting van liefde en stelde dat zolang de liefde blijft, de rouw nooit echt ophoudt. Zijn tedere verhaal over Flora en Robert, die na een korte relatie afscheid moesten nemen, maakte duidelijk dat rouw geen lineair proces is, maar iets dat ons in alle dimensies van ons menszijn raakt. Ook stelde hij de bekende rouwfases van Kübler-Ross ter discussie, met de vraag of rouw wel ooit volledig kan worden afgerond.

Tijdens de dag werden zaadjes geplant voor persoonlijke en professionele groei. Om die groei thuis verder te zetten, kreeg iedere deelnemer na afloop een gedicht mee van jonge mantelzorger Thalia Wouters, gedrukt op groeipapier. In het papier zaten zaadjes verwerkt waaruit vergeet-me-nietjes kunnen groeien eens je ze in de grond plant. Een passend symbool voor kwetsbare kracht.

Deze 20ste editie was gevuld met muziek, inspiratie, emotie en connectie. We kregen veel positieve reacties over de inhoud, sfeer en organisatie van dit congres. Daarvoor bedanken wij graag de sprekers voor hun waardevolle bijdragen, het organisatiecomité voor de zorgvuldige planning en uitvoering en uiteraard de deelnemers voor hun betrokkenheid. Het volgende congres zal in Brugge doorgaan op 12 juni 2025.

Projecten

Kanker? Samen stappen zetten!

Samenwerking met Stichting tegen Kanker

**Kanker?
Samen
stappen
zetten!**

Vind de wegwijzers die je als mantelzorgers nodig hebt.

Als mantelzorgers van een palliatieve kankerpatiënt kan het traject soms zwaar zijn, maar vergeet niet: je staat er niet alleen voor! Ontdek onze gids die je mee op pad neemt met praktische ondersteuning en advies voor iedere fase.

Hier vind je niet alleen informatie over je rechten en wat je kunt aanvragen, maar ook verhalen van anderen. Ze delen hun ervaringen, tips en aandachtspunten in de hoop jou te versterken en te inspireren.

Meer info:
www.palliatievezorg-en-mantelzorgers.be

stichting tegen kanker | palliatieve zorg vlaanderen | PALLIATIEVE HULPVERLENING ANTWERPEN

In 2024 hebben Palliatieve Zorg Vlaanderen (PZV) en Palliatieve Hulpverlening Antwerpen (PHA) het project *Kanker? Samen stappen zetten!* gelanceerd, een laagdrempelige informatie- en communicatieleidraad voor mantelzorgers van palliatieve oncologische patiënten. Dit project, mede mogelijk gemaakt door de Stichting tegen Kanker, richt zich op het bieden van praktische en emotionele ondersteuning aan mantelzorgers en patiënten via een leidraad en bijhorende informatie.

Een van de grootste verwezenlijkingen was de lancering van een uitgebreide, toegankelijke website (www.palliatievezorg-en-mantelzorgers.be), waarin mantelzorgers via een

Palliatieve Zorg Vlaanderen vzw – Luchthavenlaan 10, 1800 Vilvoorde – RPR Brussel Nederlandstalig
www.palliatievezorgvlaanderen.be – info@palliatievezorgvlaanderen.be – 02 255 30 40 – KBO 0442 99 0288

overzichtelijk stappenplan informatie kunnen vinden bij belangrijke momenten tijdens hun ziekte zoals diagnose, herval, het palliatieve proces en rouw. De website biedt zowel praktische tips als getuigenissen van ervaringsdeskundigen en is aangevuld met een bibliotheek vol relevante bronnen, zoals boeken, podcasts en video's.

Om mantelzorgers zonder toegang tot digitale middelen te ondersteunen, werd een printbare versie van het stappenplan ontwikkeld. Daarnaast werd een brede sensibiliseringscampagne opgezet, met onder meer gepersonaliseerde posters, postkaartjes en sociale mediacampagnes, om de website en de bijbehorende hulpmiddelen bekend te maken.

Het project kreeg een extra dimensie door de inzet van ambassadeur Evi Hanssen, die met haar betrokkenheid vanuit haar ervaring van het verlies van haar mama en haar bekendheid als bekende Vlaming hielp om de boodschap mee breed uit te dragen. De lancering van de website werd gevierd met een evenement dat lovende reacties ontving en zorgde voor veel bestellingen van het campagnemateriaal.

Deze inspanningen hebben niet alleen de zichtbaarheid van palliatieve zorg bij kanker vergroot, maar ook mantelzorgers geholpen om op de juiste momenten gerichte en juiste toegang te krijgen tot ondersteuning en informatie. Dankzij een sterk netwerk en de samenwerking met verschillende partners heeft *Kanker? Samen stappen zetten!* een stevige basis gelegd voor toekomstige groei en verbetering.

In 2025 blijven we de leidraad verder verspreiden door promotie via verschillende kanalen. In februari 2025 kwamen we met dit project op tv naar aanleiding van Wereldkankerdag. Tine De Vlieger (PZV) en Isabel Heylen (PHA) gaven in een rondetafelgesprek met Samana TV meer uitleg over de leidraad voor mantelzorgers en de noden die mantelzorgers kunnen hebben.

[Bekijk het interview.](#)

Boost

Samenwerking met Cera

De Boost-campagne is sinds 2023 een driejarige samenwerking met Cera. Het doel van de campagne is het informeren, sensibiliseren en activeren van de gemeenschap rondom de palliatieve patiënt. Jaarlijks worden drie thema's onder de aandacht gebracht. Hierbij wordt telkens een webinar georganiseerd en daarnaast worden tools en/of acties ontwikkeld en aangeboden. De onderwerpen worden steeds gekozen en ingevuld in samenwerking met ervaringsdeskundigen en gevalideerd door een adviesgroep van professionals. Dankzij hun ervaringen kunnen wij de palliatieve zorgnoden aanduiden en hierop inspelen.

In 2024 werden volgende thema's uitgewerkt:

1. Het belang van vroegtijdige zorgplanning

Vroegtijdige zorgplanning (VZP) is van cruciaal belang bij het streven naar meer levenskwaliteit in de palliatieve fase. Daarom werd er in het Boost-project een webinar aan gewijd.

Kristof Muylaert, domeinverantwoordelijke palliatieve zorg & oncologie bij het Wit-Gele Kruis, lichtte toe wat vroegtijdige zorgplanning juist is. Vervolgens gingen we in gesprek met Dr. Katharina Lobisch, coördinerend en raadgevend arts (CRA) en equipe-arts bij het netwerk voor palliatieve zorg van het arrondissement Leuven (Panal), en Ingrid De Meester, ervaringsdeskundige, over hun ervaringen met VZP en het belang ervan.

Naast het aanbieden en bundelen van een aantal middelen die kunnen helpen bij het bespreken van VZP en VZP-beslissingen op onze Boost-website, hebben we ook de wilsverklaringen van PZV geüpdatet.

Bovendien werden de filmvertoningen voor de Dag van de Palliatieve Zorg en de hoopvolle boodschap van de campagne van 2024 in dit kader georganiseerd. VZP scheidt immers ruimte voor hoop.

[Meer over dit webinar.](#)

2. Niet te jong voor verlies

Veel kinderen worden vroeg of laat geconfronteerd met het verlies van een naaste. Hier gaat niet zelden een palliatief proces aan vooraf. De reflex van veel ouders is om hun kinderen te beschermen. Hierdoor worden ze soms afgeschermd van het ziekte- en afscheidproces. Toch voelen kinderen aan dat er iets aan het gebeuren is.

Hoe kan je kinderen betrekken bij het afscheid? Hoe maak je het onderwerp rond palliatieve zorg, afscheid, rouw en verlies bespreekbaar met kinderen jonger dan 12 jaar?

Caroline Mannaert, ervaringsdeskundige en coördinator bij Viloma, vertelde vanuit haar ervaring over hoe zij haar kinderen betrokken heeft bij het palliatief traject van haar dochter. Na deze pakkende getuigenis gingen we in gesprek met Susi Auth en Christa Damen. Susi is psychologe bij het Netwerk Palliatieve Zorg Noorderkempen en Coda en geeft opleidingen over dit thema. Christa is stafmedewerker identiteit bij Katholiek Onderwijs Vlaanderen en heeft ervaring met het begeleiden van scholen waarbij kinderen geconfronteerd worden met het verlies van een naaste.

Ook hier werden tools gebundeld op de website. Een van die tools ontwikkelden we in samenwerking met Stitch Perfect by Dora. Zij nam een DIY-video op waarin zij uitlegt hoe je van de kleding van een overleden dierbare een troostkussen kan maken.

Daarnaast lanceerden we vanuit PZV een oproep om tools te ontwikkelen voor jongeren en jongvolwassenen. Voor hen zijn er immers minder tools ter beschikking omdat zij systematisch bij jongere kinderen of bij volwassenen worden gerekend. Toch is hun leefwereld erg verschillend.

In het kader van dit thema werd ook de brochure *Niet te jong voor verlies* opgefrist en geactualiseerd.

[Meer over dit webinar.](#)

Nieuwe brochure

De veelgebruikte brochure *Niet te jong voor verlies* werd in het kader van het Boost-project geactualiseerd en opgefrist. Hiertoe werd een werkgroep samengesteld. De brochure zal tot 31 maart 2025 gratis ter beschikking gesteld worden.

3. Afscheid nemen, brengt je dichterbij

Als afsluitende webinar in dit tweede projectjaar gingen we dieper in op het afscheidproces. Het afscheid- en rouwproces en het omgaan met verlies begint niet enkel vanaf het overlijden. Zodra de diagnose bekend is, word je geconfronteerd met het afscheid, het levend verlies en zal je hier al om rouwen. Maar hoe doe je dat, afscheid nemen? Daarnaast legden we ook uit wat levend verlies nu juist inhoudt.

Keynote-spreker van dit webinar was Evi Hanssen, ervaringsdeskundige en ambassadeur van Palliatieve Zorg Vlaanderen. In haar podcast 'De afscheidstournee van mijn moeder' en boek

'Traag naar de hemel' beschreef zij het afscheidproces van haar moeder. Daarna gingen we in gesprek met Let Dillen, psychologe gespecialiseerd in rouw en rouwbegeleiding en Nicole Vandenabeele, vrijwilliger rouwbegeleiding bij het Netwerk Palliatieve Zorg Heidehuis. Naast het webinar boden we het boek 'Traag naar de hemel' van Evi Hanssen aan aan kortingstarief. Daarnaast organiseerden we Boostwandelingen in samenwerking met FERM en Cera. Deze zullen in februari 2025 doorgaan.

[Meer over dit webinar.](#)

Werkgroepen

De werkgroepen die actief zijn binnen Palliatieve Zorg Vlaanderen zetten hun werkzaamheden in 2024 verder. Hoewel elke werkgroep zijn specifieke werking kent, leeft ook de behoefte aan onderlinge verbinding en uitwisseling. Op 11 maart 2024 nam PZV het initiatief om met de leden en voorzitters van haar werkgroepen samen een denkoefening te maken rond het actieplan van de Vlaamse Overheid en het op te zetten consortium.

11 maart 2024
start 16u
Aanwezigheid bevestigen vóór 3 maart 2024

Overleg werkgroepen

Palliatieve Zorg Vlaanderen

Alle werkgroepleden van Palliatieve Zorg Vlaanderen zijn welkom

16.00u Verwelkoming: Voorzitter, Peter Pype
Het actieplan: wat moet iedereen weten ?

16.15u Update werkgroepen: voorzitters werkgroepen
Met welke topics zijn jullie bezig en wat moeten andere werkgroepen van jullie weten ? (5 min pitch per werkgroep)

17.15u Pauze

17.30u World café rond werven actieplan

18.30u Wrap up en inventaris ideeën

19.00u Afsluiten en drink

 palliatieve zorg VLAANDEREN Locatie: Luchthavenlaan 10, 1800 Vilvoorde

Kort overzicht werking 2024

- **Platform Netwerkcoördinatoren**
 - Continue uitwisseling tussen netwerkcoördinatoren en PZV om verbinding te blijven maken.

Palliatieve Zorg Vlaanderen vzw – Luchthavenlaan 10, 1800 Vilvoorde – RPR Brussel Nederlandstalig
www.palliatievezorgvlaanderen.be – info@palliatievezorgvlaanderen.be – 02 255 30 40 – KBO 0442 99 0288

- Gedachtewisseling en besluitvorming rond inhoudelijke thema's waar netwerken palliatieve zorg in betrokken zijn (o.a. eCQare, subsidies, VIA6 ...).
- Bespreken van de aansluiting tussen Project 15 en de werking van PZV.
- **Stuurgroep Ethiek**
 - Nieuw initiatief: Prikje Ethiek en uitwerking van vervolgedities.
 - Herneming van de tekst rond 'Schaarste in de zorg', te koppelen aan de vraag naar goede praktijken uit het werkveld.
- **Werkgroep Woonzorgcentra**
 - Onderzoeken van ideeën rond ondersteuning van woonzorgcentra i.k.v. de opgemaakte 'scan' (tool om positie van palliatieve zorg binnen woonzorgcentrum te bepalen).
 - Communicatie aan minister Gennez n.a.v. het gebrek aan aandacht voor palliatieve zorg binnen de woonzorgcentra in haar beleidsnota.
 - Uitwerking van het idee rond bevraging van woonzorgcentra over wat helpend zou zijn om de palliatieve zorgcultuur te versterken en de palliatieve zorg goed te laten verlopen in het woonzorgcentrum.
- **Werkgroep Pa-Ge (palliatieve artsen-geriatrie)**
 - Denktank rond o.a. thema's levensmoeheid, richtlijn terminale zorg ...
 - Uitwerking van adviezen.
 - Uitreiken naar andere werkgroepen.
- **Werkgroep Psychiatrie**
 - Opkomen voor de bijzondere doelgroep van mensen die lijden aan psychiatrische aandoeningen met palliatieve zorgnoden.
 - Uitwerken van een vervolg op bestaande meerdaagse opleidingen en uitklaren onder welke vorm (studiedag, podcast ...).
 - Ontwikkelingen rond 'crustatieve zorg' opvolgen.
- **Werkgroep Organisaties voor mensen met een beperking**
 - Belangrijk platform voor mogelijkheid tot uitwisseling.
 - Eerder opgestelde beleidsnota: kijken naar mogelijkheden om andere toepassingen te geven.

- **Werkgroep Palliatief Support Team**
 - Uitwerken van inhoudelijk thema's door leden (o.a. optimalisatie van gebruik materialen ...).
 - Verzamelen van informatie via de leden. De samenvatting daarvan wordt bezorgd ter inspiratie voor eigen werk.
 - Werkgroep wil met PZV een stem naar de overheid behouden voor PST in ziekenhuizen.
 - Strategie bepalen rond aanpak van voorstel kwaliteitskader PST in ziekenhuizen.
- **Werkgroep VTO-coördinatoren**
 - Uitwisseling op vlak van VTO-activiteiten van PZV en al de regionale netwerken voor palliatieve zorg: initiatieven tot meer afstemming.
 - Vormingsnoden levenseinde- en palliatieve zorg in Vlaanderen in kaart brengen.
 - Onderlinge afstemming en zo mogelijk uniformiteit brengen in het aanbod.
- **Werkgroep Palliatieve Eenheden**
 - Installatie van nieuwe voorzitters.
 - Belangrijk platform voor mogelijkheid tot uitwisseling.
 - Eerste informatieverzameling rond thema van medicatietoepassingen.
- **Werkgroep MBE (praktijk)**
 - Belangrijk platform voor mogelijkheid tot uitwisseling.
 - Inzet van de eigen werking werd onder de loep genomen.
- **Werkgroep Equipeartsen**
 - Vier verbinding- en leermomenten per jaar: tweemaal een weekend en twee online meetings.
 - Er is steeds een vormingsgedeelte en kans tot ontmoeting en uitwisseling van ideeën, kennis, actuele problematieken ... tijdens een rondetafelgesprek..
 - Betrokkenheid in herziening van de richtlijnen Pallialine: www.pallialine.be.
- **Werkgroep Psychologen**
 - Toelichting en/of uitwisseling van methodieken/goede praktijken.

- Inzet van de eigen werking werd onder de loep genomen.
- Zoektocht naar breder bereik van leden binnen en buiten de werking van de regionale netwerken palliatieve zorg.
- **Werkgroep Redactieraad richtlijnen Pallialine**
 - Ontwikkeling van strategie voor de herziening van de richtlijnen.
 - Contacten met academische expertisecentra voor de ondersteuning bij de herziening van deze wetenschappelijke richtlijnen met een interuniversitair platform.

Verspreiding van publicaties

Palliatieve Zorg Vlaanderen biedt publicaties aan voor leden, zorgverleners en particulieren.

De meest gevraagde publicaties zijn:

- de zakboekjes met leidraad palliatieve zorg
- de basisbrochure *Ik word niet meer beter. En nu?*
- de brochure *Niet te jong voor verlies*

In 2024 werden de wilsverklaringen, de basisbrochure *Ik word niet meer beter. En nu?* en de brochure *Niet te jong voor verlies* herzien, in een nieuw jasje gestoken en herdrukt. Dat gebeurde binnen het Boost-project.

Dit jaar was de eerste keer dat we gedrukt promotiemateriaal hebben aangeboden voor de Dag van de Palliatieve Zorg. Dat bleek een groot succes: we kregen meer dan honderd bestellingen binnen, vaak voor grote hoeveelheden van tientallen of honderden stuks. Vanwege de grote vraag, de manuele opvolging van betalingen en vertragingen bij de drukkerij konden we de bestellingen nauwelijks bijhouden. Na afloop was bijna al het promotiemateriaal de deur uit. Het ging om 1.500 post-it blocs, 4.000 posters en 5.000 flyers.

Opleidingen

Met Palliatieve Zorg Vlaanderen organiseren we jaarlijks een gevarieerd aanbod aan opleidingen.

Opleidingen	Locatie	Data	Aantal deelnemers
Basisopleiding voor artsen in palliatieve zorg	Antwerpen	12/10/2024, 16/11/2024, 07/12/2024, 08/02/2025, 15/03/2025 en 26/04/2025	41
Driedaagse opleiding: spiritualiteit en onmacht	Vilvoorde	22/10/2024, 07/11/2024 en 10/06/2025	10
Workshop: samen zorgen, slim plannen	Vilvoorde	24/09/2024 en 12/12/2024	15
Intervisie voor artsen werkzaam met palliatieve zorgsituaties	Antwerpen	18/09/2024, 13/11/2024, 15/01/2025, 12/03/2025, 23/04/2025, 11/06/2025	6
	Gent	25/09/2024, 20/11/2024, 22/01/2025, 19/03/2025, 30/04/2025, 18/06/2025	8
	Mechelen	02/10/2024, 27/11/2024, 15/01/2025, 19/02/2025, 07/05/2025, 18/06/2025	7
	Holsbeek	23/10/2024, 22/01/2025 (digitaal), 26/03/2025, 21/05/2025	6
Prikje Ethiek: De nieuwe wet Patiëntenrechten: uitdagingen in praktijk	Online	13/06/2024	53
Studiedag PST	Leuven	09/02/2024	76

Basisopleiding voor artsen in palliatieve zorg (BOPZA)

De BOPZA is een jaarlijkse opleiding gericht op huisartsen en specialisten die hun kennis over palliatieve zorg willen verdiepen.

Programma

12/10/2024

- Verwelkoming
- Inleidende begrippen palliatieve zorg
- Overzicht aanbod palliatieve zorg landschap
- Van cure naar care
- Inleiding zorgethiek
- Afronding van de dag: samenvatting, take home messages, evaluatie

16/11/2024

- Pijncontrole
- Afronding van de dag: samenvatting, take home messages, evaluatie

07/12/2024

- Symptoomcontrole
- Afronding van de dag: samenvatting, take home messages, evaluatie

08/02/2025

- Communicatie
- Afronding van de dag: samenvatting, take home messages, evaluatie

15/03/2025

- De context van de patiënt
- Omgaan met familie
- Spirituele zorg

26/04/2025

- Medisch begeleid sterven : Euthanasie – palliatieve sedatie,
- Integratie van de opleiding door middel van casuïstiek
- Afronding van de dag door de dagvoorzitter = evaluatie en afronding van de BOPZA opleiding

PRIJS: €830
PRIJS ARTSEN IN
OPLEIDING: €530
(INCL. LESMATERIAAL & LUNCH)

Palliatieve Zorg Vlaanderen

**BASISOPLEIDING
PALLIATIEVE ZORG
VOOR ARTSEN**

ZATERDAGEN VAN 9 UUR TOT 16 UUR
12.10.24 | 16.11.24 | 07.12.24 |
08.02.25 | 15.03.25 | 26.04.25

Locatie: APB Gouverneur Kinsbergencentrum,
Doornstraat 331, 2610 Wilrijk.

Inschrijven: Scan de QR code of ga naar
<https://www.bidocnet.be/palliatief/webplatform/>

Een organisatie van Palliatieve Zorg Vlaanderen i.s.m. met de
netwerken voor Palliatieve Zorg van Antwerpen

Driedaagse opleiding: Spiritualiteit en onmacht

Zorgverleners in de palliatieve zorg worden vaak geconfronteerd met gevoelens van onmacht. De driedaagse opleiding *Spiritualiteit en onmacht* helpt hen hiermee om te gaan door hun natuurlijke reactie op onmacht te herkennen en hun persoonlijke krachtbronnen te ontdekken.

Onder leiding van Katrien Cornette, expert in ethiek en spiritualiteit, leren deelnemers verdiepende grondhoudingen aan die veerkracht versterken en helpen om los te laten. Deze opleiding biedt zorgverleners de ruimte om stil te staan bij hun eigen ervaring, met als doel evenwicht en veerkracht te bewaren in hun dagelijkse werk.

**palliatieve
zorg** VLAANDEREN

DOCENT: KATRIEN CORNETTE
Palliatieve Zorg Vlaanderen

**DRIEDAAGSE OPLEIDING
'SPIRITUALITEIT EN ONMACHT'**

Wanneer: 22/10/2024 | 7/11/2024 | 10/6/2025
9.30 uur tot 16.30 uur

Locatie: Luchthavenlaan 10, 1800 Vilvoorde

Prijs: Leden 325 euro / niet-leden 350 euro
Lunch is voorzien

**INSCHRIJVEN VIA
DE WEBSITE**

www.palliatievezorgvlaanderen.be

Workshop: samen zorgen, slim plannen!

Zorgen voor een palliatieve patiënt doe je niet alleen. Mantelzorgers en professionals zoals verpleegkundigen, kinesisten, artsen en psychologen werken samen. Maar hoe stem je die samenwerking af? En hoe behoud je je kracht binnen je eigen discipline?

De workshop *Samen zorgen, slim plannen* maakt zorgverleners bekend met het werkboek en de digitale toolbox die hen ondersteunen bij vroegtijdige zorgplanning. Deze hulpmiddelen bieden concrete handvatten om effectief samen te werken rond een gezamenlijke patiënt

Wij boden deze workshop vier keer aan in 2024, waarvan twee workshops geannuleerd werden vanwege te weinig inschrijvingen. Daarnaast boden we deze opleiding ook in-house aan voor max. 15 personen op een locatie naar keuze. Er kwamen drie aanvragen binnen. Eén

aanvraag kreeg gevolg in Limburg (Pallion) voor 13 deelnemers. De andere aanvragen werden door de aanvragers zelf verplaatst naar 2025.

Palliatieve Zorg Vlaanderen

**WORKSHOP
INTERPROFESSIEEL
SAMENWERKEN ROND
VROEGTIJDIGE ZORGPLANNING**

Docent: Tine De Vlieger
Datum: Dezelfde workshop vindt drie keer plaats
4/6 | 14/6 | 24/6
9.30 uur tot 16.00 uur
Locatie: Hoofdkantoor Palliatieve Zorg Vlaanderen
Luchthavenlaan 10, 1800 Vilvoorde
Prijs: 125 euro (incl. handboek t.w.v. 45 euro, broodje + drank)

INSCHRIJVEN

www.palliatievezorgvlaanderen.be

palliatieve zorg
VLAANDEREN

Intervisie voor artsen werkzaam binnen palliatieve zorg

In de complexe wereld van palliatieve zorg stuiten artsen vaak op uitdagingen waarvoor een frisse blik of nieuwe inzichten nodig zijn. Om hen hierin te ondersteunen, biedt Palliatieve Zorg Vlaanderen intervisiegroepen aan op vier vaste locaties in Vlaanderen: Gent, Antwerpen, Mechelen en Holsbeek.

Deze intervisiegroepen, bestaande uit 7 tot 10 vaste deelnemers, creëren een veilige omgeving waarin artsen in gesprek kunnen gaan over moeilijke casussen, ethische dilemma's en andere thema's uit hun dagelijkse praktijk. Onder begeleiding van ervaren psychologen met expertise in palliatieve zorg delen collega's hun ervaringen en leren ze van elkaar.

Palliatieve Zorg Vlaanderen vzw – Luchthavenlaan 10, 1800 Vilvoorde – RPR Brussel Nederlandstalig
www.palliatievezorgvlaanderen.be – info@palliatievezorgvlaanderen.be – 02 255 30 40 – KBO 0442 99 0288

Prikje Ethiek

De Stuurgroep Ethiek initieerde een digitale workshop voor zorgverleners in het brede veld van palliatieve zorg. Met het concept van *Prikje Ethiek* wil de Stuurgroep op een digitale, laagdrempelige en interactieve manier zorgverleners aanzetten tot reflectie. Het eerste thema liet de nieuwigheden binnen de wet patiëntenrechten aan bod komen, deskundig toegelicht door Christophe Lemmens. Daarna werd in break-out rooms verder in gesprek gegaan rond casussen.

PRIKJE ETHIEK
PRESENTEERT

**DE NIEUWE WET
PATIËNTENRECHTEN:
UITDAGINGEN IN
PRAKTIJK.**
EEN INITIATIEF VAN DE
STUURGROEP ETHIEK
PALLIATIEVE ZORG VLAANDEREN

ONLINE UITEENZETTING ÉN DIALOOG

Toelichting door Christophe Lemmens, advocaat en gastprofessor aan de Universiteit Antwerpen, gevolgd door **dialoog** in kleinere groepen aan de hand van een casus.

PRAKTISCH
Wanneer?
Donderdag 13 juni - 11.30u tot 13u
Inschrijven:
<https://www.bidoc.net/palliatief/webplatform/>
Prijs:
12 EURO
Accreditatie voor artsen werd aangevraagd.
Deelnemers beschikken best over een eigen laptop.

palliatieve
zorg
vlaanderen

Studiedag PST

Op 9 februari 2024 organiseerde Palliatieve Zorg Vlaanderen een studiedag met als thema *Over-leven in een palliatief support team*. Tijdens deze studievoormiddag werd een theoretisch model voorgesteld door Sonja Reckers. Via praktijkvoorbeelden over uitdagingen werden een aantal handvatten aangereikt die kunnen helpen om samen goed te blijven functioneren binnen het PST.

STUDIEDAG
OVER-LEVEN IN EEN PALLIATIEF SUPPORT TEAM

PROGRAMMA

8u30 – 9u00 ONTHAAL

9u00 – 9u30 Inleiding van de dag met uitdagingen voor een PST
Inge Bossuyt, UZ Leuven

9u30 – 10u30 Veerkracht en wendbaarheid binnen PST's.
Hoe kan een organisatie inzetten om (nog) meer zuurstof te geven voor het verrijken van veerkracht en wendbaarheid bij PST-professionals?
Sonja Reckers, organisatiecoach, master in de gezondheidswetenschappen

10u30 – 11u00 KOFFIEPAUZE

11u00 – 12u00 **Praktijkvoorbeelden**

- Samen vliegen we verder: de kracht van rolduidelijkheid
Inge Knaepen, Jessa Ziekenhuis
- Vleugels hebben: de kracht van psychologische veiligheid
Aurélie De Lancker, AZ Maria Middelaere
- Het geheel is meer: de chemie van verbinding
Kristien Willems, AZ Herentals
- Integratie van palliatieve zorg: een proces van gedeelde verantwoordelijkheid
Ingrid Mels, Vitaz
- Duikvlucht: getuigenis
Lindsay Laridon, AZ Alma

12u00 – 12u30 **Panelgesprek**
Moderator: Tine De Vlieger, Palliatieve Zorg Vlaanderen

12u30 – 13u30 BROODJESLUNCH

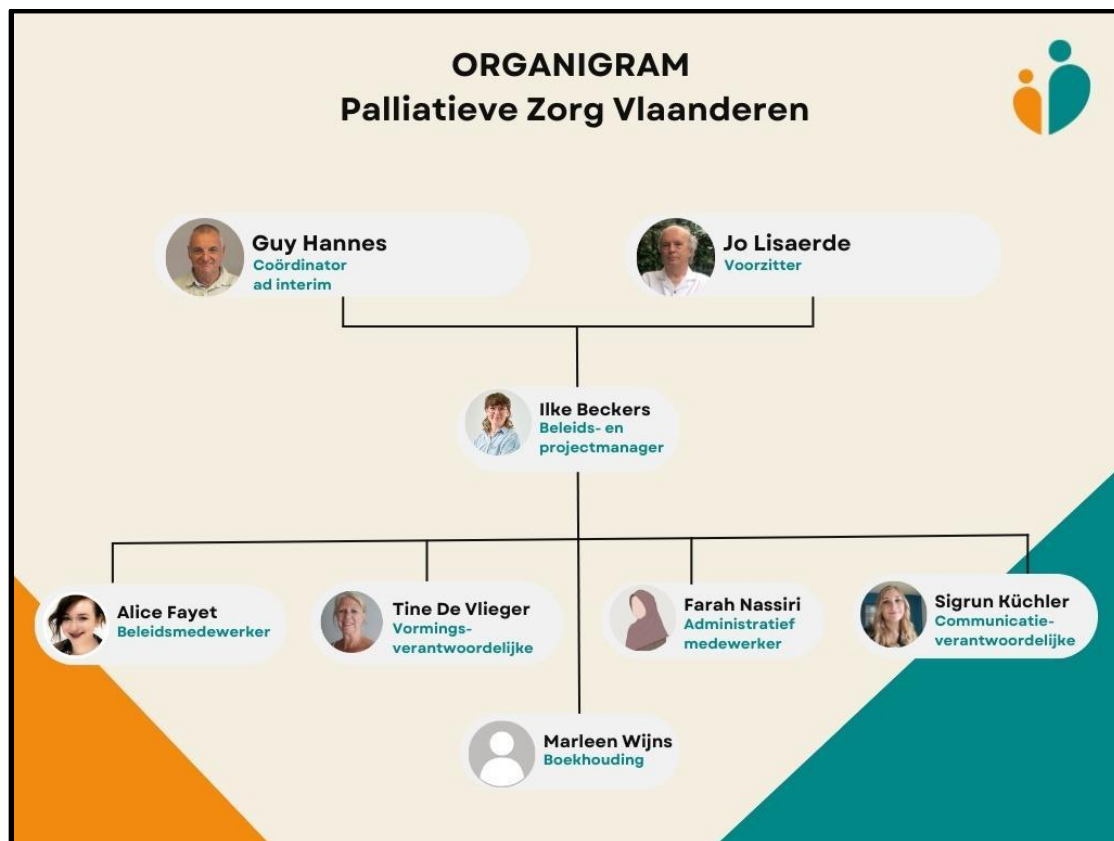
9 februari 2024

Organisatie en beleid

Team

In 2024 zijn er vier collega's vertrokken en drie nieuwe collega's bijgekomen. In juni 2024 gaven ook de directeur en de voorzitter hun ontslag. Het bestuur zorgde voor een nieuwe voorzitter dr. Jo Lisaerde en coördinator ad interim Guy Hannes, coördinator van het palliatief netwerk arrondissement Turnhout vzw (PNAT). Sinds november 2024 staat er een vacature open voor een coördinator (50%) die de dagelijkse werking zal leiden. We streven ernaar om deze functie begin 2025 ingevuld te hebben.

Dit is ons team eind 2024:

Bestuur

Palliatieve Zorg Vlaanderen is een vzw die, zoals de wet oplegt, een Algemene Vergadering en een bestuursorgaan heeft. De Algemene Vergadering is het hoogste beslissingsorgaan van onze vereniging en is samengesteld uit alle leden. Ze komt tweemaal per jaar bij elkaar en houdt toezicht op de Raad van Bestuur.

Het bestuursorgaan werkt een visie uit in lijn met de waarden en de missie van de organisatie, legt het beleid en de strategie vast en waakt over de financiën. Het bestaat uit een vertegenwoordiging van organisaties in het werkveld die voeling hebben met of een activiteit hebben binnen de palliatieve zorg. In het bestuur zitten vertegenwoordigers van alle settings, van de netwerken uit de vijf provincies en van de universiteiten en hogescholen.

De bestuurders zijn allen sterk geëngageerd en gedreven om binnen de transitie van palliatieve zorg in Vlaanderen een vaste waarde te zijn en te blijven naar de zorgverleners en de bevolking toe. Zij komen minstens vijf keer per jaar samen.

De leden van het bestuursorgaan zijn Jo Lisaerde (voorzitter), Gert Huysmans, Dominique Dewilde, Tarsi Windey, Stijn Torbeyns, Anja Declercq, Micheline Lefèvre, Kristel De Vliegheer, Luc Van Leemput, Jan Stulens, Ken Wagner, Kathleen Forceville en Lapeire Lore.

Buiten deze wettelijke verplichting is er binnen Palliatieve Zorg Vlaanderen een Vast Bureau (het dagelijks bestuur) dat maandelijks samenkomt en instaat voor het dagelijks beheer van de organisatie.

Het Bureau wordt samengesteld door de Raad van Bestuur. De voorzitter, de directeur (deze functie werd in de loop van 2024 vervangen door een ad interim coördinator), ondervoorzitter, penningmeester en secretaris zijn deel van het Bureau, naast onder meer een vertegenwoordiger van de netwerkcoördinatoren en de opleiders.

De leden van het Vast Bureau zijn sinds de zomer van 2024 Jo Lisaerde, Gert Huysmans, Stijn Torbeyns, Hendrik De Vriendt, Ria Vandermaesen, Tarsi Windey, Ilke Beckers en Guy Hannes. Een vacature voor coördinator werd uitgeschreven om het team van medewerkers te ondersteunen en te leiden. De concrete operationele werking van onze organisatie rust bij een team van vaste medewerkers onder leiding van een coördinator.

Toekomstvisie

We kijken met enthousiasme vooruit naar 2025. Ook in het komende jaar blijven we inzetten op verbinding en sensibilisering.

Op 25 januari gaan de voorzitters van alle werkgroepen, de voorzitter en de coördinator ad interim met elkaar in gesprek om de samenwerking, de werking en het aanbod van Palliatieve Zorg Vlaanderen te bespreken, opportuniteiten in kaart te brengen en te bepalen wat er versterkt kan worden.

Een van de hoogtepunten wordt ongetwijfeld het Vlaams Congres Palliatieve Zorg op 12 juni in het vernieuwde concertgebouw van Brugge. Daarnaast organiseren we op 11 oktober de Dag van de Palliatieve Zorg, een moment om het belang van palliatieve zorg bij een breed publiek onder de aandacht te brengen.

Op het vlak van opleidingen bieden we opnieuw een mooi programma aan. Op 30 januari start de tweede editie van *Prikje Ethiek*, een laagdrempelige digitale workshop waarin zorgverleners reflecteren over ethische thema's. Deze keer gaat het over een herkenbaar dilemma: Wat doe je als familie of naasten andere keuzes maken dan het vroegtijdig zorgplan van de zieke aangeeft?

Op 13 maart en 1 april organiseren we de tweedaagse opleiding *Spiritualiteit en onmacht*, op 18 maart de workshop *Samen zorgen, slim plannen!* en op 5 en 6 mei de tweedaagse opleiding *Leren werken met intervisie als begeleider*. Tenslotte starten we met de voorbereidingen voor een gezamenlijke studiedag, gepland in februari-maart 2026 in samenwerking met het Vlaams Expertisecentrum Dementie.

In februari nodigen we zorgvragers en naasten uit om deel te nemen aan de Boostwandelingen, speciaal voor mensen die iemand verloren hebben of binnenkort afscheid van iemand moeten nemen. Tijdens deze verbindende tochten door de natuur neemt een ervaren begeleider hen mee langs drie haltes met activiteiten die focussen op verdriet, innerlijke rust en rouwen.

Dankwoord

Het werk van Palliatieve Zorg Vlaanderen is enkel mogelijk dankzij het vertrouwen, de toewijding, de inzet en de samenwerking van velen. Wij willen dan ook graag alle bestuursleden, medewerkers en vrijwilligers bedanken die met hun inzet en expertise onze organisatie dragen.

Onze dank gaat ook uit naar onze leden, die een cruciale rol spelen in het ondersteunen en versterken van ons netwerk. Daarnaast bedanken we onze partners en sponsors die ons in staat stellen om onze missie verder uit te dragen.

Ook willen we de hulpverleners in de palliatieve zorg bedanken. Dag na dag staan zij klaar om mensen in kwetsbare situaties te begeleiden, met een warm hart en professionele toewijding. Dankzij al deze mensen kunnen wij ons blijven inzetten om hen te ondersteunen en zo ook bij te dragen aan kwalitatieve palliatieve zorg in Vlaanderen.

Met dank aan onze netwerken:

En onze sponsors:

